

САГА

ОЛОХ

ХАҢАТ
1931 СЫЛ АЛТЫННЫ
15 КҮНҮТТЭН ТАХСАР

№ 123-124
(8568-8569)
СУБУОТА
2000 СЫЛ
АЛТЫННЫ
28 КҮНӨ.

ЧУРАПЧЫ УЛУУҢУН ХАҢАТА

Хаһаайынааһын механизма

СУПЕРБИРИИС ХАҢААЙЫНА САҢЫЛ ФЕРМАТА

"Чыаппара" тыа хаһаайыстыбаннай - производственной кооператив (ТХПК) кыылы иитэр ферманын 26-с сылын анал үөрэхтээх специалист Ф. Ф. Винокурова салайар. Бу сылларга ферма улууска наар бастыг көрдөрүүлээхтэр ахсааннарыгар сылдыбыта, чемпион уонна рекордсмен ферма аатын сүкпүтэ, республикаҕа биллэр үлэлээх племенной хаһаайыстыба буолбута. Ити кистэлэнэ - манна дьон олохтоохтук ылсан, хал-баннаабакка биir идэҕэ уопутуран үлэлиир.

Рынок усулуобуйатыгар кириигэ, реформа сылларыгар даҕаны бу дьобуус үлэ коллектива тустаах салааны оннунан хаалларан, наада буоллабына туруулаһан кэллэ. Итинник ыһыллан да хаалбакка, туста да барбакка ферма билигин совхозтан "Чыаппара" ТХПК буола кубулуйан үлэлиир хаһаайыстыба иһинэн баар.

Фермаҕа саһылы маас-сабай өлөрүү кэмэ. Арааһа, эһигини киллэрбэттэрэ буолуо, - диэбиттэрэ дьаһалта хонтуруатыгар.

Ити эрэри, сорукутаах дьон сэмиздэсэй Ф. Ф. Винокурованы бөһүөлүктэн ылан, тус бэйэтин илдьэ фермаҕа айаныыбыт. Кэлинни сылларга база, техника өттүнэн өссө бөбөр-гөөбүттэр, кэнээбиттэр. Кормокуһааны таһынан сана дьиз - уот туттубуттар.

— Дьиз - уот, тутуу да барда, саһыллар уйалара оҥоһулунна, анал үлэлиир техникабыт эмиз элбээтэ. Онон манньк онорон - тарийан, дьэ, быйылгыттан тус бэйэм тохтоору, үлэбин туттараары сылдыбын, - дьин кэпсээниэх буолла Февралида Федотова.

Сэмиздэсэй ити "уурай-абын" да диэтэр, салгымы аны сайынны кормокуһааны оҥоруохтаахтарын билиһиннэртэр. Сана кормокуһа ситтэринэ - хоттобуна илии ыарахан үлэтэ өссө чэгчир кыахтаах. Манна 10 - ча сыллаабыта "экспериментальной" дьин ааттаан унуох бытарытар дробилка адалбыт-

тарын, ону Украинаттан кэлэн 2 инженер идэлээх специалистар туруоран - таган барбыттар. Ону таһынан ФИЗ - 9 дьин 2 дробилкалаахтар, фаршмешалкалаахтар, разубочной массыналаахтар. Биir улахан төгүрүк тэрил турарын ыйыллыка: "Ити бурдук буһарарга аналлаах, эмиз электрический", - дьин буолла.

Оттон фермаҕа билигин - кыһынны үлэ - хамнас. Үлэһиттэр соло булбакка кормокуһааларыгар киirэллэр-тахсаллар. Кинилэри тохтоон кэпсээн ылабыт. Үлэ коллектива бу да сырыыга дьобун сонуннаах керүстэ. Ол курдук, быйыл "Үбүпүөйдээх Саха сирэ" республикатаабы быысталка - дьаарбанкаҕа саһылларынан кыттан, бастааннар супер-прины - бортовой - люкс УАЗ автомашинаны ылбыттар.

— Барыта 10 саһылы илдьибиппит. Критерий быһыытынан 1 тыһы, 1 атыыр, 2 оё уонна атына улахан саһылларынан кытынныбыт. Республика атын племенной хаһаайыстыбаларга да киirтэлээбиттэр этэ эрэри, ахсаанынан буолбакка, хаачыстыбаннай көрдөрүүлэрибинэн кыйдыбыт. Холобур, төрүүбү ылар буоллааха, баһыйар хаһаайыстыбалар бааллар эрэри, биһиги сорох ийэ саһылларбыт даҕаны ортогунан 5 - 6 оёну биэрэллэр, биir итинник саһылларбыт улаханнара сыналанна, тириилэрэ улахан, танастааһын хаачыстыбата эмиз үрдүк. Урукку да өттүгэр, өссө Дьокуускайдаабы базаба туттарар эрдэхпиттэн, биһиги саһылларбыт тириилэрэ улахан буолара. Ол билигин да утумнанан кэллэҕэ, - диһиллэр манна.

Плем-ферма үлэлээн кэлбит 23 сылыгар барыта 2325 ийэ саһылы ииппит, 8770 - ча оёну ылбыт. Сылга ортогунан: 3,8 оё. Ити иһиттан 1990 сыллааха 4,8 уонна 1998 сыллааха 4,2 оёну ылбыттар. Бу ферма үрдүнэн этэр буоллааха. Би-

ирдиилэн үлэһиттэртэн ийэ саһылтан ортогунан 5,0 оёну ылары бэйэлэрин кэм-кэригэр 3 киһи: П. Н. Решетников, И. Н. Левин, В. Д. Коркин ситиспиттэрин күн бүгүн да ахталлар. Оттон 1999 сылга төрүүх мэлтэх - 1,7 оё. Маны саһыллар аһылыктара табыллыбатабынан быһаараллар. Сүрүн эт, бурдук аһылык сыаната сылын ахсын ыараан, кестөрө аһыйаан, биir он-нук күндүтүгүн иһэр. Сыана ыараан оннооёор улууска баар "Чурапчы" кооперативтан сүөһү төбөтүн да атыылаһар уустугурбут. Бу сыл ордук бурдук суоҕа кыпчыыбыт. Быйылгы төрүүх арыый көбүччү - 3,9-уу оё. Бу иһиттан А. Ф. Гоголев хас биirдэн ийэ саһылтан ортогунан 4,6 - лы оёну ылбыт.

Племенной хаһаайыстыба буоланнар бу сылларга анардастыы саһылларын атыылаан кэлбиттэр. Кэлин 230 - чаны атыылаабыттар. Билигин оннук сайаапкалаһан ылбат да буолбуттар. Холобур, быйыл сакаас киirбэтэх. Тириини туттары эмиэ ыарахаттардаах. Со-вхоз эрдэбинээри курдук, кииннээн Дьокуускайдаабы базаба туттары курдук аны суох, тохтообут. "Сахабул" управлениетин тутар сыанатын мыыналлар. Онон "Чыаппара" кооператив бэйэтэ батара, атыылыыр, бартердаһар, атын да хаһаайыстыбаннай маадыһыларга туттар уонна пайыга анаан эмиз биэрэр збит. Иккиһинэн, племенной хаһаайыстыба буоланнар дотация бэриллэр сэнээртэ.

Онтуларыгар 30 тонна балык аһылык атыыласпыттар. Итинник, тугу да кэпсэпит иһин, манна сүрүн кыһалбалара буолбут аһылыктарыгар төннөн кэлэ тураллар.

— Улууска килиэккэлээх кыылы эспэт туһугар кыһамны, үлэ суох курдук, көмөлөспөттөр. Кооперативтыт, бабарбытын иһин кыаба-күүһэ тийбэт. Хамнаспытын да ылбатахлыт ыраатта, мунуулунна. Кыра абаанса биэрэллэр. Спец-танас, туттар иһит-хомуос көрүлүбэт буолан иһэр. Оттон биһиги курдук килиэккэлээх кыылы иитэр фермалар наадалар. Син биir итин таһаа суох буолбаккын. Ити рекламаҕа көрдөрөр собуруу дойдулар долгуннуулар түүлээх таһастара кэбирэх, иһинээри көп түүтэ суох. Оттон тириини бэйэбит

танастыырбыт быдан хаачыстыбалаах, түүтүн арыйдааха ньуолах түүтэ сылдыар, сылааһы тутар, тымныыны киллэрбэт, - дьин Февралида Федотова иһиттээн кэлбит хом санаатын быктарар.

Кырдык, улуус, республика туһа дьин сымнаас кыһыл көмүһүнэн аатырар күндү түүлээхпитин дэлэтигэ сыраллаһан кэлбит кыылы иитэр ферма улууска соботох хаалла. Онон даҕаны уонна, буолан баран, племенной хаһаайыстыбаны карыстаан хаалларар, бааи уопутун туһанар туһугар болломто наада этэ. Түргэник ситэн бороууксуйаны биэрэр салааҕа саһыл иһити-ти эмиэ киirсэр эбэт. Билигин бу өттүнэн ылаахха, ферма иккис тыһынаныан сөп этэ. Манньк политика турбутунан суоҕу баар оҥорорго үлэ барар дии, кыы-хөтөр атыыланар, кредит көрүллэр. Дьинэр даҕаны, саһыл фермата инициализэх, сайдар кыахтаах. "Чыаппара" кооператив ол да иһин бу салаатын тутан, көрөн-ис-

тэн кэллэҕэ. Билигин манна сэмиздэсэй таһынан кыылы иһитиһэ 4 үлэһит көрүллэр. Кинилэртэн М. П. Попов, И. Н. Лыткин уонна А. Ф. Гоголев балаһаа улуунук үлэлээбит уопуттаах дьон, оттон эдэрдэр Вячеслав Коркин бу идэҕэ санаа сыстан үлэлээн эрэр.

Кинилэргэ күн бүгүн 442 саһыллаахтар, ол иһинэр 103 тыһы, 26 атыыр саһыллаахтар. Былаан быһыытынан иһитиһэ 100 тыһы, 26 атыыр саһыллаах буолуохтаахтар эбит. Кестөрүн курдук, төбө ахсаана баар.

— Мьингин кытта уһуннук үлэлээбит дьон бааллар, уурайдахпына солбуйар киһи да кестөр кыахтаах, - дьин Февралида Федотова кэпсэтибитин эрэлээхтик түмүктүүр.

С. СМЕРНИКОВА

Хаартыскаларга: кырымахтаах хара саһыл. Килиэккэлээх кыылы иитэр ферма коллектива.

УБААСТАБЫЛЛААХ ААБААЧЫИ

Сага, XXI-с үйэ бастакы сылын, 2001 сыл бастакы аңарыгар улуус хаһыатыгар "Сага олоххо" суруттары бу дьыл алтынны 1 күнүттэн сагаланар. Сурутуу сыаната - сыл аңарыгар 117 солк., биir ыйга - 20 солк., тэрилтэҕэ сурутуу сыл аңарыгар - 140 солк. Сурутууну "Сага олох" хаһыат редакцията ыһтар (дуогабардаспыт дьоннорунан).

Улуус киинигэр олорооччулар сурутууну "Сага олох" редакциятыгар ыһттаххытын эбэтэр кыһаан кэлбэттэр телефонуан сакаастаххытын сөп.

Улуус олобун-дьаһабын, күнээби сонуннарын сырдатар "Сага олох" хаһыакка сурутаргы умуна.

Хаһыакка сурутуу ахсынын 10 күнүнэн түмүктэнэр.

УЧААСТАРДААБЫ БЫБАР КОМИССИЯЛАРА

Чурапчы улуунун
Мунаадын Президиума

БЫНААРЫ

№ 21 Алтынны 9 күнэ, 2000 снл.

ЧУРАПЧЫ УЛУУНУГАР УЧААСТАРДААБЫ БЫБАР КОМИССИЯЛАРЫН ТЭРИЙИ ТУУНАН

"Государственный былас бэрэстби-галлаах органчары депутаттарын уонна олохтоох дыахалта баһылыктарын тууунан" Саха Республикатын Сокуонугар олобурак бу дыах сатинны 26 күнүгэр мытыллар Чурапчы улуустаагы Мунаадын депутаттарын быббарыгар учаастактардаабы быббар комиссияларын тэрийэргэ уонна састааптарын бигэргэтэргэ.

1. 670 №-дээх Алабардаабы быббардыр учаастак

Гоголев Гаврил Иннокентьевич, председатель, Алабар орто оскуолатын учуутала.

Шеломова Александра Николаевна, секретарь, Алабар орто оскуолатын библиотекара.

Лыткин Иннокентий Константинович, чилиэн, "Чыапара" ТХПК экономиста.

Лыткина Дария Ивановна, чилиэн, Алабар учаастактаагы баһылыатын медсестрага.

Ефремова Надежда Михайловна, чилиэн, Алабардаабы уһууаан итээччигэ.

Ефимов Иннокентий Трофимович, чилиэн, быстах үлэтэ суох.

Ноговицкая Садлана Федоровна, чилиэн, "Маарыкчаан" УПО продавецка.

2. 671 №-дээх Бахсытаабы быббардыр учаастак

Попов Аркадий Константинович, председатель, дыах-уот коммунальной хаһаайыстыбатын рабочая.

Аргунова Лариса Петровна, секретарь, кинизимит библиотечной ситим Бахсытаабы филиалын библиотекара.

Барашкова Любовь Михайловна, чилиэн, изилилэк дыахалтатын специализи.

Никитин Семен Иванович, чилиэн, кинемеханик.

Шеломова Александра Михайловна, чилиэн, почтовой сибэсэ үлэтэ.

3. 672 №-дээх Болтонотооу быббардыр учаастак

Слепцов Семен Михайлович, председатель, Болтоно орто оскуолатын учуутала.

Васильева Елизавета Петровна, секретарь, пенсионерка.

Гоголева Ксения Николаевна, чилиэн, оскуола остолобуойун повара.

Ефремов Дмитрий Николаевич, чилиэн, баһынай хаһаайыстыба чилиэнэ.

Каргузова Татьяна Николаевна, чилиэн, уһууаан итээччигин камеловооччуга.

Лебедева Мария Дмитриевна, чилиэн, изилилэк дыахалтатын специализи.

Новгородов Петр Гаврилович, чилиэн, изилилэк дыахалтатын специализи.

4. 673 №-дээх Кындаалаабы быббардыр учаастак

Попова Мария Ефимовна, председатель, оскуола-сад үлэтэ.

Мордовская Светлана Константиновна, секретарь, оскуола-сад итээччигэ.

Камлева Дмитрий Дмитриевич, чилиэн, быстах үлэтэ суох.

5. 674 №-дээх Хатылытаабы быббардыр учаастак

Ариков Марк Николаевич, председатель, культурной-этнографической киини директора.

Пудов Павел Васильевич, секретарь, дыах-уот коммунальной хаһаайыстыбатын начальнига.

Драгунова Северина Семеновна, чилиэн, кинизимит библиотечной ситим филиалын библиотекара.

Болышакоев Саргылана Николаевна, чилиэн, орто оскуола тех-үлэтэ.

Лыткин Владислав Николаевич, чилиэн, Хатылы орто оскуолатын учуутала.

Оногосова Марфа Гавриловна, чилиэн, пенсионерка.

Чингинаров Илья Ильич, чилиэн, Хатылы орто оскуолатын учуутала.

6. 675 №-дээх Болугурдаабы быббардыр учаастак

Лыткин Трофим Михайлович, председатель, "Мындааайы" ТХПК бороодуускуйаны переработкалар отделын начальнига.

Попова Мария Харитоновна, чилиэн, методист.

Ариков Дмитрий Дмитриевич, чилиэн, изилилэк дыахалтатын землеустроитель.

Заболошкая Екатерина Афанасьевна, чилиэн, Анна орто оскуолатын итээччигэ.

Павлова Анастасия Николаевна, чилиэн, учаастактаагы баһылыа повара.

Попов Иван Федотович, чилиэн, пенсионер.

7. 676 №-дээх Соловьевтаабы быббардыр учаастак

Соловьев Дмитрий Дмитриевич, председатель, "Бурдаанай" ХЭТ чилиэнэ.

Нелакирова Елена Антоновна, секретарь, изилилэк дыахалтатын специализи.

Дычковский Валерий Николаевич, чилиэн, орто оскуола учуутала.

Красильникова Татьяна Петровна, чилиэн, маһынын сибидиссэйэ.

Массаева Мария Петровна, чилиэн, пенсионерка, сулуусуа управлениетын үлэтэ.

Собакина Мария Андреевна, чилиэн, учаастактаагы баһылыа медсестрага.

Собакина Эльвира Ивановна, чилиэн, дыах-уот коммунальной хаһаайыстыбатын бухгалтерка.

8. 677 №-дээх Хайыяхтаабы быббардыр учаастак

Семенов Валерий Иннокентьевич, председатель, оскуола-сад учуутала.

Сивцев Михаил Афанасьевич, секретарь, пенсионер.

Текнинова Маргарита Васильевна, чилиэн, дыах хаһаайыстыба.

9. 678 №-дээх Арылаахтаабы быббардыр учаастак

Егоров Герман Иванович, председатель, культура динитин директора.

Скрябина Александра Дмитриевна, секретарь, маһынын продавецка.

Барашков Иван Иванович, чилиэн, орто оскуола учуутала.

Каженикина Наталья Степановна, чилиэн, уһууаан итээччигин камеловооччуга.

Куличкина Туяра Афанасьевна, чилиэн, орто оскуола координатора.

Попов Лука Лукич, чилиэн, ЛТЦ монтера.

Пуганова Федора Филипповна, чилиэн, маслох сибидиссэйэ.

10. 679 №-дээх Кытаанахтаабы быббардыр учаастак

Леонтьева Матрена Семеновна, председатель, пенсионерка.

Лазарев Иван Михайлович, председатель, солбуйааччы, изилилэк землеустроитель.

Захарова Матрена Николаевна, секретарь, библиотекара.

Захаров Прокопий Прокопьевич, чилиэн, орто оскуола учуутала.

Коркина Елизавета Николаевна, чилиэн, маһынын продавецка.

Максимов Ринна Васильевна, чилиэн, учаастактаагы баһылыа лаборанта.

Парфенова Марфа Петровна, чилиэн, уһууаан итээччигин камеловооччуга.

11. 680 №-дээх Мугудайдаабы быббардыр учаастак

Сивцев Илья Дмитриевич, председатель, "Стиль" ХЭТ бухгалтера.

Попова Елдокия Дмитриевна, секретарь, библиотекара.

Жергина Анна Ивановна, чилиэн, уһууаан тех-үлэтэ.

Захаров Валентин Дмитриевич, чилиэн, ветфельдшер.

Катакова Елдокия Петровна, изилилэк дыахалтатын специализи.

Сивцев Илья Васильевич, чилиэн, сыныалааг киинин уус-уран салаааччыта.

Сивцев Николай Иннокентьевич, чилиэн, курууок салаааччыта.

12. 681 №-дээх Төлөйдөөү быббардыр учаастак

Смирнов Федор Федорович, председатель, орто оскуола социолога.

Сивцова Анастасия Михайловна, секретарь, изилилэк дыахалтатын специализи.

Куличкина Мария Аркадьевна, чилиэн, "Кустук" уһууаан итээччигэ.

Нестеров Руслан Семенович, чилиэн, АТС монтера.

Николаев Илья Иннокентьевич, чилиэн, сыныалааг киинин директора.

13. 682 №-дээх Одуулууннаабы быббардыр учаастак

Матвеев Константин Егорович, председатель, пенсионер.

Ариков Анатолий Алексеевич, председатель, солбуйааччы, орто оскуола учуутала.

Арикова Анна Романовна, секретарь, библиотекара.

Дычковский Александр Николаевич, чилиэн, политехнический оскуола-лицей остолобуойун кондитера.

Дыдаев Данил Дмитриевич, чилиэн, пожарный дело үлэтэ.

Сибиряков Ксенофонт Архипович, чилиэн, дыах-уот коммунальной хаһаайыстыбатын бухгалтерка.

Колесова Мария Львовна, чилиэн, пенсионерка, управление агента.

14. 683 №-дээх Урэх-Күөрэтээби быббардыр учаастак

Турантаев Николай Лаврентьевич, председатель, "Барыда" баһынай хаһаайыстыба баһылыга.

Калитинова Саргылана Егоровна, секретарь, кырдыастар интернет-дыахтарын культурнай тэрийээччигэ.

Константинов Егор Дмитриевич, чилиэн, оскуола-сад көчөгөрө.

15. 684 №-дээх Уһун-Күөлээби быббардыр учаастак

Макаров Петр Петрович, председатель, "Уһун Күөл" баһынай хаһаайыстыбатын чилиэнэ.

Местникова Мария Федоровна, секретарь, кинемеханик.

Баишев Борис Пахирович, чилиэн, пенсионер.

Друзяков Федор Николаевич, чилиэн, "Ойук" баһынай хаһаайыстыбатын чилиэнэ.

Захарова Наталья Семеновна, чилиэн, интернет сибидиссэйэ.

Никитин Николай Афанасьевич, чилиэн, АТС начальнига.

Трофимов Петр Дмитриевич, чилиэн, "Куолаас" баһынай хаһаайыстыбатын баһылыга.

16. 685 №-дээх Улахан Күөлээби быббардыр учаастак

Трофимова Вера Ивановна, председатель, оскуола-сад итээччигэ.

Трофимова Мария Иннокентьевна, секретарь, оскуола-сад учуутала.

Трофимов Николай Константинович, чилиэн, "Алгыс" баһынай хаһаайыстыбатын чилиэнэ.

17. 686 №-дээх Туейтээби быббардыр учаастак

Черных Марина Михайловна, председатель, учаастактаагы баһылыа фельдшер.

Беллева Анна Ивановна, секретарь, уһууаан заведока.

Беллев Иван Иванович, чилиэн, "Кытаах" баһынай хаһаайыстыбатын баһылыга.

18. 687 №-дээх Бэрэтээби быббардыр учаастак

Роман Александр Дмитриевич, председатель, оскуола-сад сибидиссэйэ.

Соловьева Розалия Молодцова, секретарь, оскуола-сад итээччигэ.

Пудов Афанасий Николаевич, чилиэн, оскуола-сад көчөгөрө.

19. 688 №-дээх Урун Күөлээби быббардыр учаастак

Давыдов Николай Николаевич, председатель, дыах-уот коммунальной хаһаайыстыбатын начальнига.

Софроньева Ирина Васильевна, секретарь, пенсионерка.

Гаврильева Надежда Егоровна, чилиэн, уһууаан итээччигэ.

Гаврильков Василий Иванович, чилиэн, куруууок салаааччыта.

Назарова Тамара Михайловна, чилиэн, "Сарга" маһынын сибидиссэйэ.

Лукин Дмитрий Дмитриевич, чилиэн, орто оскуола көчөгөрө.

Протодакисов Семен Александрович, чилиэн, дыах-уот коммунальной хаһаайыстыбатын кассир-бухгалтера.

20. 689 №-дээх Уорбатаабы быббардыр учаастак

Лукина Наталья Дмитриевна, председатель, Хадаар орто оскуолатын учуутала.

Протодакисов Николай Александрович, чилиэн, секретарь, ветфельдшер.

Проклов Александр Васильевич, чилиэн, Уорба учаастагын фельдшера.

21. 690 №-дээх Мэлдэххитээби быббардыр учаастак

Зверстова Мария Николаевна, культура динитин директора.

Васильева Мария Николаевна, секретарь, быстах үлэтэ суох.

Посельская Константин Константинович, чилиэн, дыах-уот коммунальной хаһаайыстыбатын тех-үлэтэ.

Гавышева Елдокия Дмитриевна, чилиэн, ветфельдшер.

Посельская Екатерина Ильинична, чилиэн, культура динитин тех-үлэтэ.

22. 691 №-дээх Хоттоботооу быббардыр учаастак

Поталов Егор Иванович, председатель, "Агро" ассоциация үлэтэ.

Федулова Клавдия Николаевна, секретарь, учаастактаагы баһылыа повара.

Илларионов Василий Дмитриевич, чилиэн, пенсионер.

Илларионов Дмитрий Андреевич, чилиэн, агрооскуола үөрэтэр-производственной мастерскайынын сибидиссэйэ.

Карпова Татьяна Ивановна, чилиэн, уһууаан итээччигэ.

Лукоцев Петр Михайлович, чилиэн, селло көчөгөрө.

Пестерев Иван Николаевич, чилиэн, агрооскуола суоплара.

23. 692 №-дээх Чакырдаабы быббардыр учаастак

Флегонтов Петр Прокопьевич, председатель, ойуур хаһаайыстыбатын леснига.

Васильева Палагея Ивановна, секретарь, кинизимит библиотечной системы Чакырдаабы филиалын библиотекара.

Алексеева Елена Егоровна, чилиэн, пенсионерка.

Кириллин Михаил Михайлович, чилиэн, "Маарыкчаан" баһынай хаһаайыстыбатын баһылыга.

Филиппова Саргылана Николаевна, чилиэн, орто оскуола учуутала.

24. 693 №-дээх Туора Күөлээби быббардыр учаастак

Оленов Николай Николаевич, предсе-

датель, эргич предприниметин директора.

Лукин Афанасий Афанасьевич, секретарь, землеустроитель.

Михайлова Дария Тимофеевна, чилиэн, кинемеханик.

Понсева Агафия Максимовна, чилиэн, уһууаан тех-үлэтэ.

Попов Роман Николаевич, чилиэн, баһынай хаһаайыстыбатын баһылыга.

Митина Мария Гаврильевна, чилиэн, орто оскуола учуутала.

Неустров Иннокентий Дмитриевич, чилиэн, пенсионер.

25. 694 №-дээх Кини быббардыр учаастак

Оксимова Фелария Сергеевна, председатель, Чурапчы сэлэниэтиин дыахалтатын специализи.

Толстоухов Юрий Семенович, председатель, солбуйааччы, "Айыллаан" сыныалааг киинин үлэтэ.

Дычковский Саргылана Петровна, секретарь, улуустаагы пенсионерка сулуусуа управлениетын үлэтэ.

Дычковский Николай Егорович, чилиэн, улуустаагы үөрэх управлениетын специализи.

Слепцов Николай Васильевич, чилиэн, улуустаагы үөрэх управлениетын специализи.

Матвеева Татьяна Кононовна, чилиэн, орто оскуола учуутала.

Коркина Айталана Николаевна, чилиэн, бастагы суһуох оскуола учуутала.

26. 695 №-дээх Маарыкчааннаабы быббардыр учаастак

Николаева Мария Егоровна, председатель, 23 №-дээх аптека сибидиссэйэ.

Максимов Михаил Васильевич, председатель, солбуйааччы, пенсионер.

Сивцова Светлана Михайловна, секретарь, улуустаагы үөрэх управлениетын специализи.

Дычковский Антонина Дмитриевна, чилиэн, пенсионерка, управление доставщица.

Захаров Афанасий Афанасьевич, чилиэн, "Мичил" уһууаан тех-үлэтэ.

Карпова Галина Гавриловна, чилиэн, санэпиднадзор киинин үлэтэ.

Поталов Николай Николаевич, чилиэн, 23 №-дээх аптека суоплара.

27. 696 №-дээх Чарааннаабы быббардыр учаастак

Максимов Владимир Семенович, председатель, сетевый учаастак сэлэнига.

Оконешникова Мария Петровна, председатель, солбуйааччы, санэпиднадзор киинин санитарный врачын камеловооччуга.

Попова Мария Николаевна, секретарь, бастагы суһуох оскуола учуутала.

Степанова Айталана Дмитриевна, чилиэн, улуустаагы госсеминспекция специализи.

Поталова Светлана Ефремовна, чилиэн, бастагы суһуох оскуола учуутала.

Постников Константин Дмитриевич, чилиэн, дыах-уот коммунальной хаһаайыстыба үлэтэ.

Хотанов Николай Михайлович, чилиэн, "Арчы" УОК педагог-маастара.

28. 697 №-дээх Новгородовтаабы быббардыр учаастак

Дычковский Иван Иванович, председатель, спортивной интернат-оскуола учуутала.

Григорьева Елена Никитична, председатель, солбуйааччы, ветеринарный управление начальнигынын солбуйааччы.

Васильева Жанна Иннокентьевна, секретарь, спортивной интернат-оскуола команда.

Дычковский Мотрена Дмитриевна, чилиэн, ЧФКСИ библиотекара.

Михайлова Екатерина Ивановна, чилиэн, спортивной интернат-оскуола куру

Улууска МТС тэриллбитэ 70 сылын көрсө.

САҢАРБЫТ СТРАНИЦАЛАР КЭПСИЛЛЭР...

Үлэ, тыл ветерана, бу тэрилтэбэ үлэлээбит, сыратын биэрбит Чурапчы салиэннэтин кырдыабас олохтообо И. И. КСЕНОФОНТОВ улууска МТС тэриллбитэ 70 сылын көрсө тэрилтэ историйатын суруйан хаалларарга сулургута суох дыналаа ылсын үлэ үөһүгэр сылдыар. Энтузиаст байэтин күн бабата биир: бу тэрилтэбэ үлэлээн-хамсаан ааспыт дьон ахсааннаах хаалбыттарын баттаа кини бу саалаабытын өйөөн, улуус историйатын бу кэрдис кэмин туһунан байлэрин ахтыларын улуус хаһыатыгар бачээттэлэрин тэрийи.

Суруллубут — суоруллубат. Редакция бу санааны өйөөн, И. И. Ксенофонов ахтытынан "Улууска МТС тэриллбитэ 70 сылын көрсө" диин рубриканы үлэлэтин саалаар уонна автор үлэлээннээхтэриттан ахтымылары күүтэр. Итинэн история быһыын сэгэтээн кини саһарбыт страницаларга тугу кэпсирин болдойун. Ахты кылгатыллан бачээттэнэр.

Чурапчы оройуонугар 1932 сыл кулун тутар 9 күнүгэр массыынанан оттуур станция тэриллбитэ. Ити кэмгэ Саха сиригэр 3 МТС: Өлүкүмэ, Намга, Нурбаа баалара. Оройуонга тэриллбит сотору эмиз массыына-тракторнай станцияга (МТС) уларытыллыбыта. Бу сыл 1 америкаанскай "Фордзон" трактор, дисковой барана, 40 келө охсоро, 28 от муньыра, 2 селка, 1 мизлигэ, сиритарыйыр тимири тараахтар кэлбиттэрэ.

Оройуон бастакы механи-

заттордара П. П. Старостин, С. Н. Карлова, В. Н. Кузьмин Одоулуунтан тахсыбыттар. Дьокуускай куоракка механизация оскулатын П. П. Старостини сэргэ Холтоботтон М. М. Пинигин, Хайахсыттан Н. Н. Протасов (ойуун) бүтэрбиттэр. 1932-1933 с.с. Дьокуускайтан Саннобоев диин механик тахсан Чурапчыга Таатталары кытта холбоон трактористар курстарын аһан, 32 киһини үөрэппит. Бу кэмтэн колхозтарга ат-келө охсордорун, муньырдарын абалан атылаан уонна өрөмүөннээн биэрэр биригээдэлэр, уустар үлэлиир буолбуттар.

1932 сыллаахха МТС бастакы директорынан Иванов Александр диин Өлүкүмэ киһитэ, нөһүө сылтан Ефимов А. Е. үлэлээбиттэр. Баайдар, кулаахтар дьылларын көһөрөн абалан, кыра техниканы өрөмүөннүүр мастарыскай, уус дьыатэ, хонтуора уонна дьон олоһор дьылларэ тутуллубуттар, сага маһынан дьон

этин баба өттүнэн бастакынан трактористар курстарын бүтэрбит Карпова Степанида Николаевна тракторнай биригээдэн тутан, салайар-тэрийэр дьобурун көрдөрбүтэ. МТСка 10-ча сыл үлэлээбитэ, кини туһунан хаһыакка элбэхтик суруллубута, бастын үлэлээх комсомолка 1945 сыллаахха партияга кирибэтэ.

1941 сыллаахха бабаран туран суоппардар курстарын Дьокуускайга кириэн Посельская О. П. бүтэрэн, сэрии марахан кэмигэр 3 сыл суоппардаабыта. Бастакы суоппар дьахтарбыт кэлин дьыэ-уот тарынан 10-ча сыл нормировщицынан үлэлээбитэ, билигин да тэп курдук сылдыар.

Бу сылларга МТС мастарыскайа завод оруолун то-

кай, сүөһү кититин ыарахан үлэтин механизациялааһын инженеринэн оройуон чизин республикага элбэхтик көмүскээбит волейболист Б. В. Полянин МТСка аһанан үлэли кэлбиттэрэ. МТС үлэтигэр тосту уларытылар сааламмыттар. Ордук өрөмүөннэ, узеллар обмений эргирдэрин олохтоолуунна, хозрасчет маннайгы форматин киллэригэ күүскэ үлэлээбиттэрэ. Ити сыл тракторнай үлэ былаана аһары толоруллубута. Комбайнердар А. Н. Кардашевский, Н. Д. Местников, Н. Е. Петров экин төлөбүргэ 15 буут бурдугу ылыттыра, биридик комбайн 300-түү гектар бурдугу быһарын ситиспиттэрэ.

1954 сыллаахха маннайгы "Беларусь" трактордар, самоходнай С-4 комбайнар, самоходнай 5 бууруустаах 2 комска кэлбиттэрэ. МТС үлэтигэр ахсаана 253 киһиэхэ тийбитэ. 1955 сыллаахха РСФСР уонна Саха АССР Тыатын хаһаайыстыбатын министрстволарын анал бирикээһинэн уонна ыйаабынан Шабалинскыдаагы ремесленнэй училищеттан (Кировская уобалас) 5 тракториһы ыылпыттара. Кинилэртэн уһунуук уонна таһаарылаахтык, сахалары кытта бодоруһан улахан укухтаах нуу-

БАСТАКЫ ХАРДЫЛАР

олорор уопсай дьылларын тууга сааламмыт. 1934 сыллаахха 1,5 тонна уйкутаах бастакы ГАЗ массыына кэлбит.

Колхозтары кытта аахсыга директоры солбуйааччы дуоһунаа көрүллэн, 1934-1937 с.с. диири Н. С. Чичиги-наров үлэлээбит. Ити сыллартан ылата МТС колхозтары кытта дуоһабар түһэрсэн үлэлиир буолбут.

1935 сыллаахха өрөмүөннүүр мастарыскайга уонна үлэлиир локомобиль туруоруллан, маннайгы электро-уот МТС территориятынан бариллбитэ. Старшай механигынан Кармонов, агрономунан Слепцов С. К. үлэлээбиттэрэ.

Сарычев диин киһи директорууан кылгас кэмгэ үлэли сылдыбыт. Приказ кинигэтигэр: "Осабодить с работы антиреволюционным выселением" диин сурулла сылдыар, репрессия ыар ты-

на быһылаах. Ити 1937 сыллаахха Арааһа, бу сылтан тэрилтэбэ бирикээс кинигэтэ суруллар буолбут. Ити иннинэ бирикээс кинигэтэ суох, 1937 сыл ыам ыйын 10 күнүттэн Чурапчы И. Г. диин, бирикээһи суруйарын аахтаах, үлэбэ уопуттаах, техниканы билэр киһи директордаабыт. Колхозтары кытта аахсыга директорынан Сидорова П. И., старшай механигынан Тарасов В. Д., агрономунан Глухих И. Г., эмиз сага дуоһунас аһанан; директоры политчааска солбуйааччынан Винокурова үлэлээбиттэр. Директор Чурапчы И. Г. үлэһиттэриттан урдук көрдөбүллээх киһи эбит. Бирикээстэригэр наһаа чаастаткы административнай мээрэлэри "үлэбэ буортулаах сыһыан, борогуулиһын" диин суукка дьыаланы түһэртир эбит, элбэх киһи кыһалан үлэбэ суугунан ууруллубут.

1937 сыллаахха Дьокуус-

СЭРИИ СЫЛЛАРЫГАР

лороро, Саппаас чаас кэлбэт буолан, техниканы өрөмүөннээһингэ ыарахаттар үөскээбиттэр. Директор Андреев Н. Ф. тэрилтэни сэрии усулуобуйатыгар, байыаннай балаһыанньага сеп түбэлтиннэрэн салайбыта. Тэрилтэ төһүү, үчүгэй үлэһиттэрин военкоматы кытта кэпсэтинэн, бронь ылан армияга, сэриигэ ыытарбатаа. Мастарыскай сибээссэйдинэн, старшай механигынан Мэнгэ-Хагалас киһитэ Терентьев Н. И., механигынан Макаров Г. И. үлэлээбиттэрэ. Аатырбыт көмүс, тимири ууһа, токарь Макаров К. А. (кыра Энсин), эмиз тимири ууһа, слесарь, сварщик, электрик курдук дэгиттэр идэ-

ни баһылаабыт маннайгы трактористтаран биридэстэрэ, үйэтин тухары бири тэрилтэбэ үлэлээбит Дьячковский И. К. курдуктар баар буоланнар трактордар, массыыналар өрөмүөннээлэрэ, хаамалара. Манник үтүөлээх дьон ааттара умнулубута, үйэти-тиллэрэ наада.

Улуус 41 колхозна көһүүгэ барытыгар тэрилтэттэн, дьоннорун батыһан, 48 тракторист барытыттан, 26-та кыргыттар этэ. 1943 сыл от ыйыттан директорынан Собакин В. П. аһаммыта. 1944 сыллаахха бастын үлэһиттар республикатаагы муньыахтарыгар мастарыскай сибээссэйдэ Г. И. Макаров, слесарь,

сварщик И. К. Дьячковский, трактористар Г. Г. Макаров, И. И. Бушков, С. Н. Карпова кытыбыттара. 1943 сыл өн дьыл буолан, от, бурдук үүмүтэ, дьон ахтылаһынаах кэлпээскэлэрин дьэ сири буолбуттара. Сэрии бүтүүгүр 30 трактор үлэлээбитэ, 779 гектарга бурдук ылыллыбыта, баһынаба анаан 58 гектар тыа сирэ соломмута, 560 тонна бурдук быһыллан аһаммыта. МТС 95 үлэһиттэн 46-та кыргыттар эһилэр. (Сэрии кэмигэр үлэлээбит, сэриигэ барбыт дьон уонна кыргыттар туспа испиһэктэрин автор бу ахтытыгар аһалбыт. Ону өссө төгүл киниттэн чуолкайдаһаахха сеп. Редакция).

1939-1940 сыл алтынныга диири Бродников М. Г. диин Мэнгэ-Хагалас киһитэ директордаабыта, кини киниттэн директорынан урдук үөрэхтээх агроном Андреев Н. Ф. үлэли кэлбитэ. Улахан трактордары өрөмүөннүүр буор мастарыскай, элбэх квартиралаах дьон олоһор уопсай-дара ситэриллэн тутуллубуттара. 16 колхозу кытта дуоһабар түһэрсэн, 220 гектарга кыһыны ороус, 556 гектарга бурдук ыһыллан, 340 гектартан бурдук хомуллубута, валовойуон 2960 тонна ылыллыбыта, тыа солонгон баһыяны кэпэти үлэ сааламмыта.

сварщик И. К. Дьячковский, трактористар Г. Г. Макаров, И. И. Бушков, С. Н. Карпова кытыбыттара. 1943 сыл өн дьыл буолан, от, бурдук үүмүтэ, дьон ахтылаһынаах кэлпээскэлэрин дьэ сири буолбуттара. Сэрии бүтүүгүр 30 трактор үлэлээбитэ, 779 гектарга бурдук ылыллыбыта, баһынаба анаан 58 гектар тыа сирэ соломмута, 560 тонна бурдук быһыллан аһаммыта. МТС 95 үлэһиттэн 46-та кыргыттар эһилэр. (Сэрии кэмигэр үлэлээбит, сэриигэ барбыт дьон уонна кыргыттар туспа испиһэктэрин автор бу ахтытыгар аһалбыт. Ону өссө төгүл киниттэн чуолкайдаһаахха сеп. Редакция).

этэ. Билигин Бочуот кинигэтигэр 71 киһи киллэриллэн тулар. Бу кинигэни үлэлэтин кэлин букатын да тохотулуунна, дьон умнууга хаалпылар. Ааспыт 70 сыл устата тыһыынчаан киһи үлэлээн аастаа.

1958 сыллаахха МТС өрөмүөннүүр-техническай станцияга (РТС) уларытыллыбыта. 33 трактор, 59 араас суол техника, комбайнар колхозтарга бариллбиттэрэ. Бири механик уонна трактористтар, комбайнердар баа өттүлэринэн колхозтарга үлэли тахсыбыттара. Манан тэрилтэ үлэтин кэмэйэ, толорор көрүгэ аһаабыта. Сүрүн үлэбэ техниканы өрөмүөннээһин, техника оттугун тизийинэн, саппаас чаастары булуунан дьарыгыры, олоһунан тэрилтэлэри уонна колхозтары хаанчыһы, мелiorативнай үлэлэри ытыгы, быһыттары оноруу, дьуланы астарын, сир тэрдүттэн оноруу, тупсары буолубута. Тыа хаһаайыстыбатын бары салааларын киниэхэ кини-нээһин эмиз тохтообута, салата аппараата дьобуһаабыта. Бу кэмгэ управлющий-нан Н. С. Оконешников үлэлээбитэ. 1961 сылтан "Сельхозтехника" тэриллбитэ.

И. КСЕНОФОНТОВ.

САХА ЛИТЕРАТУРАТЫН 100 СЫЛА

тынан "Мунурданы" диэн театралызованнай дьуһууһуну оонньоон көрдөрдүлэр. Ол кэнниттэн суруйааччылар айар үлэлэрин сырдаттылар, айымньыларыттан билиһиннэрдилэр. Ыалдьыттары кытта сылдыар элэр ырыаһыт Марианна Романова-Айыллаана ырыатын тойугун истэн тыа дьоно улаханник сэргэхсийдилэр. Олохтоохтор инникитин даҕаны суруйааччыларбыт кэлэн ыалдьытты туралларыгар баҕардылар.

эбит. Кутурбан пааматынныкка сайылыкка киирэр кытта ыраактан көстө түһэр, айан суолуттан чугас, туох да күлүктээбэт үрдүк сиргэ туулабыт.

Пааматыннык олбуорун иһигэр поэт Д.Н. Васильевка турбут ойдобунуу кытта алтыгар суруйааччылар, Чочуудаттан төрүттээх хоту көһөрүлүү кыттылаахтара, Дмитрий Николаевич чугас аймактара бэйэлэрин ахтыларын онордулар. Народнай поэт С.И. Та-

Е.А. Флегонтов үрдүк таһымнаах ыттылар.

Саха уус-уран литературатын 100 сылыгар аналлаах үбүлүйүтү дьаһаллары түмүктүү соруктаах биһиги улууспутугар кэлбит суруйааччылар нэһиликтэргэ икки бөлөбүнэн хайдан сылдьан баран, Чурапчыга түмүстүлэр. Кинилэр олохтоохторго манньык үрдүк тэрээһиннээх көрсүһүлэри ыыппыттарын иһин улаханник махтанылар. СР Айар союзтарын управлениетын директора, драматург, прозаик В.Е. Васильев-Харысхал инникитин улуус дьаһалтатын кытта дуоҕабар түһэрсэммит биһигэ таһаарылаахтык үлэлэһиҥ, оччутугар айар союзтар чилиэннэрин эһизэ элбэхтик сырытыккаран тыа дьонун-сэргэтин кытары көрсүһүннэриэ этибит диэтэ. Суруйааччылар Чакыр орто оскуолатыгар Эрилик Эристин аатын иһигэр утаппат туһугар үлэни ыытарга эттилэр.

Ыраах Муома улууһуттан кэлэ сылдыар эбээн суруйааччыта М.П. Федотова-Нулгынэт Чурапчы дьон-сэргэти ураты ыалдьыттыма-сахтарын, билигин кэмгэ сон түбэхтэ гына дьаһанан олохторун оҕостон олохторун сөбүлүү көрбүтүн бэлиэтээн баран, олохтоох телестудия "аһаҕас эфир" кыттан студия үлэлиир усулуобуйата олус мөлөөтүн бэлиэтээтэ.

Саха сиригэр Суруйааччыларын союзун бырабылланнаһын председателин солбуйааччы Н.Е. Винокуров-Урсун улуус дьаһалтатын баһылыгын бастаах солбуйааччы П.Н. Мишкэнгэ, делегация үлэти тэрээһиннээхтик барытыгар үтүө көмөлөрүн иһин И.И. Яковлевка, С.И. Никитингэ махтаны.

Дьокуускайгаан иһэн ыалдьыттарбыт Төлөйгө (баһылык И.Н. Аммосов) сырыттылар. Манна нэһилиэнньэни кытта кизгэ кэпсэтин кэнниттэн "2000 сылга-2000 үтүө дьыаланы" диэн хамсааһыннаах слайдтаран спорттивнай слайдним тутан олоххо киллэрибит Е.Е. Адамовы көрүстүлэр, нэһиликтэргэ чакчы да бэртээхэй бэлэби онорбутунан эбэрдэлээтилэр.

Дьэ, ити курдук үтүө дьуһунаах суруйааччылары биһэрибт биһиги улууспутугар төрөөбүт, хаан-уруу сахабыт литературатын 100 сыллаах үбүлүйэ үрдүк таһымнаахтык бэлиэтэннэ.

Павел ФЕДОРОВ-Сомоҕо, "Диринг уоттара" литературнай түмүкү салайааччыта, журналист.

ҮРДҮК ТАҕЫМНААХТЫК, КИЭННИК БЭЛИЭТЭЭТИБИТ

Быйыл сайын Дьокуускайга киирэ сылдыаммын народнай поэт С.И. Тарасовы көрсөмүн 24 сыл устата босхонноон оронго-тааллаах сүтэн санаата булгуруйбакка, олоххо тардыһытын күүһүттэн суруйан-айан кизгэ сэнээрини ылбыт поэт, Николай Островский, Эрилик Эристин хорсун быһыыларын хатылаабыт Дмитрий Николаевич Васильевка биһигэ үөскээбит дьонноро, биһигэ дойдулаахтара Петр Петрович Платонов, Николай Гаврильевич Федулов кини төрөөбүтэ 70 сылын туолбутунан сибээстээн күн сиригэр көрбүт, оҕо сааһа ааспыт Чочууда сайылыгар хоту көһөрүлүү 55 сылынан Кэбээһигэ баран хоргуулан олбут колхозтаахтарга анаан онорбут ойдобунуу-пааматынныктарын аттыгар кэриэстэбил бэлиэни туруорбуттарын туһунан кэпсээбитим. Ону истэн баран Савва Иванович олус долгуйбута, кыаллар буоллабына Чурапчыга саха литературатын 100 сылын туолуутун бэлиэтээһин күннэригэр табыстахпытна минигин онно илдьэ сылдыарын диэн көрдөспүтэ. Уонна саха литературатын ити үбүлүйүтүн көрсө бэйэтигэ редакциялаан онорбут "Сүүрбэһис үйэ хоһооннууттара (саха поэзиятын антологията)" диэн кинигэ Д.Н. Васильевы үйэтигэн хаартыскатын, кинигэлэрин ааттарын, хоһооннорун киллэрибтин кэпсээбитэ. Итинэн эрэйдээх-муһнаах олохтоох, ыар ыарыыга хам ыллара да сүтэн кини быһыытынан кэрэтин сүтэрбэтэх, ыллымы-туойа, айа-суруйа сыппыт поэтка үйэлээх кэриэстэбил көлүөнэлэргэ хааларбытын иһин ис сүрэхтэн махтал тылларын эппитим.

Дирингэ зааааччылары, нэһилиэнньэни кытта көрсүһүү кэнниттэн Савва Ивановичтаагы Чочууда илдьэ бардыбыт. Тоһо даҕаны тыа-куус, сиплээн хаар түһэ турдар, бөһүөлөктөн 13 биэрэстэлээх сиргэ баар ытык сиргэ тий-

расов Дмитрий Васильевич биһигэ дойдулаахпыт, поэт Феоктист Софроновтан билбитин уонна өр кэмнэргэ дойдордоспутун адынна итинэн кинини дьон-сэргэти умнубатыттан, өйдүү-самы сылдыалларыттан астынарын, ол иһин истиг махталын биллэрдэ. Суруйааччылар А.В. Чугунов, ойдобунуу бэлиэни быһааччы онорбут П.П. Платонов, Н.Г. Федулов, аймактарын ааттарыттан Е.П. Павлова, көһөрүлүү кыттылаахтара А.Д. Аммосов, Т.Н. Аммосов тыл эттилэр. Олохтоох кырдыабаатар, итинэн тэҥэ, бу Чочууда сайылыкка төрөөбүт-үөскээбит, оҕо сааһа ааспыт сахалартан манһайгы идэтибит народнай художник, Саха комсомолун бириэмийэтин лауреата Петр Петрович Романовка 2002 сылга төрөөбүтэ 100 сылын туолууна кытта кэккэлэһиннэри обелиск турдар олус үчүгэй буолуо этэ, ону олоххо киллэрэр туһугар Саха сиригэр Художниктарын союһа, биһигэ дойдулаах художниктарбыт, республика айар дьонноро күүс-көмө буолуо этилэр. Кинилэр ыалдьыттарга пааматынныктан чугас үрдүк художник оҕорго сыһыанат балаҕанын көрдөрдүлэр.

Бу күн кизгэ С.С. Яковлев-Эрилик Эристин төрөөбүт сиригэр Чакырга Культура кинигэ-нэһилиэнньэни кытта көрсүһүү мытылына. Ол иһинэ А.В. Чугунов оскуола, үрдүк кылаас үөрэнээччилэригэр профориентацияга аналлаах лекцияны аахта.

Сарсымыгар ыалдьыттар, Чурапчыга төнөөрү туран, Эрилик Эристин мемориальнай-литературнай музейыгар сылдыар үбүлүйү куннэригэр уһуһуучулаах суруйааччыны кэриэстээн аахтылар. Бу тэрээһиннэри барытын Чакыр нэһилиэгин баһылыга И.А. Филиппов, улуус дьаһалтатыттан А.М. Кириллин, музей үлэһитэ Н.В. Филиппов, педагогическай үлэ ветерана

Алтынньы ый 13 күнүгэр саха суруйааччылар уус-уран литературатын 100 сылын туолбут үбүлүйүтүн бэлиэтэһэ Дьокуускайтан кэлбит ыалдьыттарбыт: поэт, критик, тылбаасчыт. Саха сиригэр Суруйааччыларын союзун бырабылланнаһын председателин солбуйааччы, СР культуратын үтүөлээх үлэһитэ, Казахстан Республикаһын "Алаш" литературнай бириэмийэтин лауреата Николай Егорович Винокуров-Урсун, драматург, прозаик, СР Айар союзтарын управлениетын директора Василий Егорович Васильев-Харысхал, поэт, публицист, бөдөн аграрник-ученай, РФ уонна СР наукаларын үтүөлээх деятелэ, СР Наукаларын Академиятын, Россия Аграрнай Наукатын, Хотугу Форум Академиятын академигара, тыа хаһаайыстыбатын наукаларын доктор, профессор, журналист, Мэҥэ-Хаҥалас улууһун бочуоттаах гражданина Афанасий Васильевич Чугунов-Нооһой, Муома улууһуттан сылдыар эбээн прозаига, оҕо суруйааччыта, учуутал Мария Прокопьевна Федотова-Нулгынэт итинэн поэт, "Сага олох" редакциятын эппиэттиир секретар, журналист Семён Романович Данилов-Роман Данилов улуустаагы "Маарыкчаан" телестудия "аһаҕас эфир" табыстылар.

Суруйааччылар бу зааааччылары, нэһилиэнньэни кытта көрсүһүлэригэр төрөөбүт литературатын 100 сыллаах үбүлүйүтүн туһунан кизгэ кэпсээтигэр, республикага үбүлүйү бэлиэтээһини, бэйэлэрин айар үлэлэрин, былааннарын билиһиннэрдилэр, айымньыларын ааҕан иһитиннэрдилэр, элбэх мыймылыларга эппиэттээтилэр.

Балтараа чаас устата барбыт "аһаҕас эфир" кизгэ сэнээрини ылла.

Нонүө күнүгэр Диринг бөһүөлэгэр СР народнай поэтын, Саха комсомолун бириэмийэтин лауреатын, Казахстан Республикаһын "Алаш" литературнай бириэмийэтин лауреатын, СР Духовно-Академиятын академигын, саха норуотун Конгресһин председателин солбуйааччытын, республикатаагы "Олонхо" ассоциация вице-президенин, СР Старейшиналарын сөбүтүн чилиэнин, Россия Суруйааччыларын союзун Үрдүк Сэбиэтин чилиэнин Савва Иванович Тарасовы, А.В. Чугуновы-Нооһойу, М.П. Федотованы-Нулгынэти, Роман Даниловы кытта истиг-иһирэх көрсүһүү буолла.

Сарсымда 11 чаастан Культурнай-эстетическай киин дьэтигэр оҕо аймак, "Диринг уоттара" литературнай түмүкү чилиэннэрэ, агро-оскуола учууталлара, дьон-сэргэ төбүөрүһа муһуннулар. Ыалдьыттарга агро-оскуола театральнай куруһуогун (салайааччы С.К. Тарасов) оҕолоро поэт Иван Арбита поэзия-

КЫРДЬАБАС ПЕДАГОГУ ЧИЭСТЭЭҤИ

устата педагогическай-общественнай үлэбэ сылдыан үүнэр көлүөнэни үөрэтигэ-иитигэ улахан кылаатын киллэрдэ.

Үбүлээри улуус дьаһалтата, үөрэх управлениета, үөрэх үлэһиттэрин идэлэрин үрдэтэр ин-

ститут, үгүс оскуолалар коллективтара, биһигэ үлэлээбит коллегалара, Россия Тыа хаһаайыстыбатыгар Академиятын Сибирдээҕи отделениетын Саха сиригэр научнай-чинчийэр институтун директора, РЭА академига

Е.А. Борисов, Ил Түмэн депутаты, Дьокуускай куорат дьаһалтатын баһылыгын солбуйааччы А.И. Поисеева, РФ үтүөлээх учууталлара педагогическай наука кандидата Е.Д. Макаров, Л.Т. Егорова, "Туймаада-нефть" нефтяной компа-

ния салалтатыгар үлэлиир уо.д.а. үөрэнээччилэрэ, тэрилтэлэр, уруу-хаан аймактара истигник-иһирэхтик эбэрдэлээтилэр.

Кырдыабас педагог Улуус Муннабын уонна дьаһалтатын бочуотунан грамоталарынан наҕараадаланна.

«СО» корр.

Чурапчы орто оскуолатын актовай саалатыгар улуус общественно-педагогическай үлэ ветерана, РФ үөрэбириитин туйгуна, улууспут бочуоттаах гражданина Р.М. Саввин 80 сааһын туолуутун үөрүүлээхтик бэлиэтээн ааста.

Роман Максимович биһиги Чурапчыбытыгар үйэ аҕарыттан ордук кэм

Улууска комсомольской тэрилтэ тэриллэбит 80 сылын көрсө

ИТИЛЛИБИТ КЫҤАБЫТ

Улуус бочуоттаах гражданина И. П. Васильев өр сылларга советской-урттинай үлэбэ сылдыбыта. Бочуоттаах сынналанга тахсан баран хаһыакка общественнай корреспондент быһытынан таһаарылаахтык үлэлээбитэ. Өр сылларга муслут матырыйаалын түмэн, хомуйан онорбут "Чурапчы биллиилээх дыоно" диэн кинигэтэ кини өлбүтүн кэннэ күн сириг көрбүтэ. Бүгүн биһиги Иван Петрович кэлинги ыстатыйаларыттан биридэстэрин биэрэбит.

Ааспыт кэминэри олох хайдах баарынан, объективнайдык, үчүгэй үчүгэйдэн, куһагана куһаганынан көрдөрүлүөхтээх, ол курдук сурукка табатык киллэриллэхтээх, оччого эрэ дьиннээх история быһытынан сыаналанан үлэлэр тухары хаалларыллыахтаах дин саныбын.

Биһиги, урукку комсомолецтар, өйдүүрбүтүнэн уонна сыаналыырбытынан, комсомол диэн бу убараабат эрчимнээх эдэр саас, хаһан да умкуллубат, мэлдьитин өйгө-санаага сылдыар ахтыллыахтаах хэрэ кэрдис кэминэн буолар. Комсомол диэн—бу советской бычаты өй-санаа өттүнэн итии, ыстааллыы хатары оскуолата, эр санаа, тулуурдаах буолуу, хорсун охсууһу, геройдуу үлэлээһин, онон обществода туһалаах буолууга итинги биһигэ, ычаты Киһи, Үлэбит оноруу дьиннээх уот кыһата. Ленинград биллиилээх суруйааччыта Ольга Бергольд суруйбута:

"Өскө бүгүн "Воспитанники комсомола, встаньте!"—диэн ынырарбыт буоллар, хас да сүүһүнэн мөлүһүн дьон ойон туруохтара этэ. Ол иһигэр үгүс генераллар, учкайдар, Советской Союз итиннэ Үлэ Геройдара, герой-ийэлэр, артистар, врачтар, учууталлар, рабочайдар уо.д.а."

Билигинги ычакка комсомол холобурунан (Ленинскэй комсомол да диэн ааттамматар) ычак союһа, ычаты түмэр тэрилтэ баара хайаан да наада. Уруккуну барытын "куһаган" дин-дин туора сотон баран, ол оннугар тугу да олохтооботоххо, кэлэр көлүөнэ ычаты итиннэ-үөрэтнэ улахан обустарылаах буолуо саарбахтаммат.

Чурапчы комсомолун биографията—бу биһиги оройуонмут үүнэн-сайдан иһинин историята, туох баар экономическай, общественнай, культурнай ситиһилэрин быстыспат сорбото. Ааспыт араас кэрдис кэминэргэ, 1920-һис—1930-түс сылларга, Ара дойдуну көмүскүүр Улуу сэрии сабаҥа, хоту көһөрүлүү сылларыгар, сэрии кэминнээри алдыамыт-айгырабыт норуот хаһаайыстыбатын чөлүгэр түһэрингэ, пилеткалар сылларыгар комсомольскай эдэр саас убараабат, баранары билимнээт үрдүк күдүбэ быһаарар сүрүн күүс буолбута. Оччотоогу күүрэннээх кэминэргэ бэйлэрин умкуллубат кылааттарын киллэрсибит пионерскай-комсомольскай үлэнтэр оройуонмут инники сайдыытыгар онорбут үгүлэригэр өлөрүгүн ахтан-санаан аһарбыт—бүтүннү күннэ тыыннаахтар ытык нэспит.

Биһиги улууспутугар бастагы комсомольскай ячейка 1920 сыллаахха сэттиннэ 4 күнүгэр Чурапчы оскуолатыгар тэриллэбит. Секретарынан Н.В.Дьячковскай, солбуйааччынан Н.Р.Миронов быһаардылар. Бу тэрилтэ 18 чилиннээх, онно баллара: И.И.Парфенов, Д.Н.Дьячковскай, И.И.Кононов, С.Т.Собаккин, В.И.Чепалов, П.Г.Яковлев, И.Н.Данилов, Д.Н.Аржаков, В.С.Миронов уо.д.а. Оттон салгыы оройуонга кизиник биллэр, элбэи онорбут активнай комсомолецтарынан В.П.Харитонов, Д.П.Посельская, Г.Н.Тытыгинаев, Д.Т.Карсанов, И.Т.Пономарев, Н.С.Чичигинаров, М.Д.Климов, Е.А.Макаров, Т.Г.Тоскин, В.П.Гулев, В.Н.Дьячковскай, Н.С.Кривошапкин, Т.А.Борисов, А.И.Сизаева, И.Д.Яковлев, Е.М.Филиппов уо.д.а. чилин буолбуттара. Кинилэр олохторо, үлэлэрин түмүгэ кэпээскэ кэпээри ычакка мэлдьитин холобур буола туруоҕа. ЫБСЛКС оройуоннаагы комитетын бастагы секретардарынан барыта 39 бастыг ычактар үлэлээбиттэрэ. Кинилэр истэригэр умкуллубат суолу-иһи хаалларарды үлэлээбиттэрэ Н.В.Дьячковскай, И.И.Парфенов, Д.Т.Карсанов, Е.М.Филиппов, Г.Д.Ефимов, Е.Д.Кириллин, З.И.Монастырев, Ф.И.Иванов, П.И.Уаров курдуктар. Өскө да ааба туруохха сеп этэ да бу кылгас ахтыга барыларын хыайан киллэрбэчкнн. Чурапчы бастыг ычактара республика араас

оройуоннарыгар райкомол I секретардарынан эмиэ бэрт таһаарылаахтык үлэлээбиттэрэ: И.П.Листиков Анаабырга, И.Ф.Дьячковскай Уус-Дыаһыга, А.Мас-саев Дьоккуускайга, Г.И.Захаров Уус-Майага, Е.Е.Литвинцев Намга, Ф.В.Посельская Тааттага. Оттон ЧПУ үгүс выпускниктара Саха сириг бары оройуоннарынан тарданан учууталлыы сылдьаннар комсомольскай үлэбэ тардыллан секретардарынан итиннэ отделлар сибидиссэйдэринэн, инструктордарынан үлэлээбиттэрин киһи ааһан сиптэ. Кинилэртэн сорохторун абыннааха, Р.И.Васильев, К.С.Постников, А.Д.Захаров, А.Д.Кожуров, И.Д.Неустров уонна да атыттар.

Мин оройуонга 1948—1952 сс. райкомол секретарынан үлэлиир сылларбар (1948—1949 сс. II секретарынан, 1950—1952 сс. I секретарынан) олус көтөөхтүк үтүө субастаахтык биригэ үлэлээн ааспыт үлээннээхтэригэр умкуллубун. Ол курдук, райкомол аппаратагыгар иккис секретардарынан А.М.Слепцова, А.Е.Савина, тэрийэр отдел сибидиссэйдэринэн Н.Д.Барышкова, З.И.Монастырев, атын отделларга Н.М.Адамов, П.М.Сивцев, П.М.Старостина үлэлээбиттэрэ. Оттон маһнагы сүүрүх комсомольскай тэрилтэ секретардарынан Е.И.Новгородова райисполкома, М.И.Захарова губислансерга, Х.Х.Матвеев, Э.В.Дьячковскай Карл Маркс аатынан колхозка, А.Д.Каженин "Комсомол", М.И.Пермяков, Д.Д.Пермяков "Сайды", В.К.Осипов "Коммунизм", П.Г.Попов "Пирибай Маай", Е.В.Тимофеева Пушкин аатынан колхозтарга, И.Я.Собаккин, В.С.Поисеев, Г.И.Захаров ЧПУ-га, В.М.Абрамова РПС-ка, М.К.Кардашевскай МТС-ка уо.д.а. уһун сылларга олус кыһалан-мүһэлэн, ычаты түмэн-көөүлэн, салайан-сирдэн үлэлээбиттэрэ. Ону маһталынан билигээбит буолар хайдах да табыллыбат. Эдэр үтүө сааска дойдубут туһа диэн бириг өйүнэн-санаанан тэнгэ үлэлээбит, сүүрбүт-көппүт комсомольскай таһаарыстарбын бу билигин 70 саасын ааһан бараммын, өскө үчүгэйдик өйдүүбүн. Биллэн турар, бу эрэ ахтыллыбыттар үчүгэйдик үлэлээбиттири курдук өйдөөбөхтүгэр көрдөһөбүн. МСКТ секретардарынан сирээдэн киһи кинилэри кытары биригэ алтыһан үлэлээбэт комсомолецтары барыларын саныыр. Оччолорго оройуонга производство бастыгдарынан аарыллалара трактористар Ф.Ф.Батарин, И.Д.Пермяков, комбайнердар Н.Г.Кривошапкин, А.М.Аммосов, механизатордар К.Н.Пестерев, И.И.Коркин, рабочайдар М.М.Ходянов, А.М.Дьячковскай уо.д.а.

Билигин сыта-тура сыаналанан, толкуйдаан көрдөхкө, оччотоогу сылларга комсомольскай үлэбэ активнайдык кыттыбыт комсомолецтартан үгүстэрэ кэлинки республика, оройуон таһымнаах партийнай-советскай үлэлэргэ өрө таһаарыллан үлэлээбиттэрэ. Уопсайынан ылан көрдөхкө, бары салайар үлэлэргэ, производство саамай эппиэттээх салааларыгар, промышленноска, үөрэтиригэ, тыа хаһаайыстыбатыгар комсомол инптит ычактара, юни оскуолатын ааспыт ычактар үлэлээбиттэрэ, билигин да орто саастаах өттө үлэли сылдьаллар. Билигин ычактарга эдэр эрдэжиттэн общественнай үлэбэ активнайдык кытаргытыгар сүбэлибин. Ити курдук араас үлэлэргэ эрилли, үөрээн, опытыран, сайдан, ханнык да үлэттэн толлон турбат, барыны сатыыр, дыобурдаах үтүө үлэнтэр буола үүнэргитигэр баарабын. Киһи эдэр эрдэжтэн үлэбэ-хамнаһа юни инники олохун-дыһаһын барытын быһаарарын умнуман.

Иван ВАСИЛЬЕВ,
1948-1952 сылларга ЫБСЛКС
райкомун секретара, партия, тыыл,
үлэ астерана, персональнай пенсионер.

ЗАКУПОЧНЫЕ ЦЕНЫ
НА МЯСО

Говядина

Убойный вес (с субпродуктами)

Первая категория	55 руб.
Средняя категория	53 руб.
Нижесредняя	50 руб.
Тошья	35 руб.
В замороженном виде (с субпродуктами)	
Первая категория	50 руб.
Средняя категория	48 руб.
Нижесредняя	46 руб.
Тошья	35 руб.
В замороженном виде (без субпродуктов)	
Первая категория	46 руб.
Средняя категория	43 руб.
Нижесредняя категория	40 руб.

Конина

В замороженном виде (с субпродуктами)	
Первая категория	46 руб.
Средняя категория	43 руб.
Нижесредняя	40 руб.
В замороженном виде (без субпродуктов)	
Первая категория	42 руб.
Средняя категория	40 руб.
Нижесредняя	35 руб.
Рабочая лошадь	42 руб.

Свинина

Первая категория (жирная)	54 руб.
Средняя категория (нежирная)	52 руб.
Нижесредняя	44 руб.
Тошья	35 руб.

Жеребятина

Убойный вес (с субпродуктами)

Первая категория	57 руб.
Средняя категория	55 руб.
В замороженном виде (с субпродуктами)	
Первая категория	54 руб.
Средняя категория	52 руб.
В замороженном виде (без субпродуктов)	
Первая категория	50 руб.
Средняя категория	48 руб.

СХПК "Чурапчы".

БИЛЛЭРИИ

"Туймаада-лизинг" ДГУП-тан лизинговая дуоһаарынан техника ылбыт маньнык хаһаайыстыбалар бу дьыллаары нэспити сэттиннэ 1 күнүгэр диэри кэлэн төлөһөрүтүгэр:

"Чыаптара" ТХПК—иһэ 10597 солк.

"Агро" ассоциация—35577 солк.

"Мындаада" ТХПК—7804 солк.

"Адаам" б/х—34337 солк.

"Бааһына" ХЭО—17788 солк.

"Өрүүнэ" б/х—17788 солк.

"Маарыкаан" б/х—10600 солк.

"Ньукэн" б/х—42196 солк.

"Бурдук" б/х—43814 солк.

"Бабага" б/х—16149 солк.

"Тумара" б/х—27244 солк.

"Кэпээдэ" б/х—13312 солк.

"Төкүйэ" б/х—10691 солк.

"Дьаарбаң" б/х—42672 солк.

Биллэлибэт болдоххо диэри таһаарынан маньнык сыаналанан төлөһүөххэ сеп (кг):

Суһу этэ—54 уонна 48 солк.

Сылты этэ—47 уонна 43 солк.

Сибиннээ этэ—53 солкубайтан аллараа.

Ынах арыыта—65 солк.

Бурдук—3 солк.

Мантан атыны—кэпсэтиннэн.

Билсэр тел.: 41-384.

"Туймаада-лизинг" ДГУП
Чурапчытаагы филиала.

ИННИКИ КҮРЭХТЭНИЛЭРБИТ

Улуустаагы дуобат федерациятын сака председателэ М.Н.Савина (Чурапчы сэлэниэтин дыһалтатын управлениетин начальгы) үлэтин эрчимнээхтик садалаата. Сотуругаарыта буолан ааспыт СР үтүөлээх тренерэ С.И.Жирков 80 сааһыгар аналлаах күрэхтэһингэ 90 киһи кыттыыны ылла. 6 күрэхтэһини тэһик тэрилиннэ. Түрүккэ, грассмейстер И.Токусаров—бастагы, грассмейстер Г.Колесов—иккис, маастар В.Кичкин—үчүс буоллулар. Кэскиллээх уолаттарбыт Ваня Монастырев, Слава Варламов рейтингин урдэтилар. Ветеранарга Д.Сыромятников (Мэнгэ-Ханалас), А.Варламов, Н.Криво-

шапкин (чурапчылар) инники түстүлэр. Дьахталларга М.Кичкина (ДьТХГА), И.Платонова, М.Бырдыннирова таһыстылар. Сүүрбэ маастарга кандидат күрэхтэһинитигэр Е.Попов (ЧФКСИ), С.Данилов (ЧРОСИ, 7 кыл. үөрэнээччи), И.Лазарев (Кытаанах) күнээтилар. 100 харахтаах дуобакка Ю.Нестеров (оскуола-интернат, 9 кыл.), Л.Захарова (улуустаагы гимназия, 10 кыл.) бастаатылар. Сотуру Чурапчы сэлэниэтин чемпионата тэрилиннэ. Оттон сэттиннэ 11-12 күнүгэр биллэанамыт улуус чемпионата кытаанык элбэтинэн, швейцарскай систэмэнэн боруобаланна. Манна

маллыы Таатта, Мэнгэ-Ханалас, Аина сонньоочуларыныгырабыт. Төһөнөн элбэх үрдүк разрядтаах сонньоочу кэлэн кыттар дьаһы, сонньоон улууспут дуобачыттарын таһымнара урдүүргүгэр көмөлөөх буолуоҕа. Сэттиннэ 26 күнүгэр Чурапчы сэлэниэтигэр итиннэ Дирингэ, Мугудайга, Төһөйгө, Чепаларга, Болтоноҕо, Хадаарга, Чакырга, Кытаанахка 1-гы, 2-с разрядтары уонна маастарга кандидат уиораларын толорууга тус-туһунан коммерскай (усуунуоох) күрэхтэһинилэр тэрийэр улуустаагы дуобат федерацията сүбэлиир. Күрэхтэһинилэр түмүктэрин 21-103 №-дээх телефонунан отчуоттуургуттар көрдөһөр. Дуобачыт хайа баарар сиргэ тийэн кыттар бираалтаах. Ах-

сынны ый 28 күнүгэр Сака дьыллаагы блиц-турнирдары миэстэтигэр тэрийэргитигэр ыгырабыт. Ахсынныга 100 харахтаах дуобакка СР чемпионатыгар кыттыахтаахтыт. Ким баалаах ахсынны ый 3-10 күнүгүгэр Санкт-Петербург куоракка ытыллар В.Соков аан дойдутаагы Мемориалыгар кыттыан сеп. Кэлэр 2001 сылга улууска араас күрэхтэһинилэр былааннакалар. Ол иһигэр, "Ийэм, арам уонна мин" диэн дьың кэргэн күрэхтэһингэ буолуоҕа. Ветеранарга биридэн-лээн уонна хамаанданан күрэхтэһини, уоннуу кыһилээх хамаанданан о.д.а. күрэхтэһинилэр ытыллыахтаах. Дьы онон миэстэтигэр үлэ үгүһү быһаарар, эрдэтэн эриллиэһиг, оролорбутун үөрэттигин, күрэхтэһинилэр-

га сырытыннарыбыт. Сотуру маньнык күрэхтэһинилэр буолуохтара!

Алтынньы ый 29 күнүгэр—алын кылаас үөрэнээччилэригэр күрэхтэһини.

Сэттиннэ ый 17-18 күнүгүгэр улуус хамаанданан Спартаккада.

Ахсынны ый 3-10 күнүгүгэр В.Соков Мемориалыгар Санкт-Петербург кыттыт.

Ахсынны ый 19-20 күнүгүгэр Сака дьыллаагы турнирдар.

Д.П.Коркин аатынан ЧРОСИ дуобакка саалыгар хас субота ахсын күрэхтэһинилэр буолаллар, онно тренердар уонна төрөппүттэр оролоргутун адалан кытынарбыт.

РФ үтүөлээх тренерэ Николай КЫЧКИН.

